

Todd A. Eisenstadt, A. Carl LeVan and Tofigh Maboudi

**CONSTITUENTS BEFORE ASSEMBLY: PARTICIPATION,
DELIBERATION, AND REPRESENTATION IN THE
CRAFTING OF NEW CONSTITUTIONS**

Cambridge University Press, 2017., pp. 200

U knjizi *Constituents before Assembly: Participation, Deliberation and Representation in the Crafting of New Constitutions* obrađuje se tema stvaranja i donošenja novih ustava, posebice s obzirom na uloge koje u tome procesu imaju različiti akteri, a ponajprije narod kao onaj subjekt u čije se ime, u demokratskim uređenjima, ustav i donosi. Autori su Todd A. Eisenstadt, A. Carl LeVan i Tofigh Maboudi. Knjiga je izašla 2017. godine u izdanju Cambridge University Pressa, na 200 stranica. Na samome početku je Kazalo (str. ix.-x), a slijede Popis grafikona (str. xi.) i Popis tabela (str. xiii.) te uvodno poglavlje „Introducing Constitutions as Political Process“ (str. xv.-xxii.). Središnji dio knjige (str. 1.-163.) sastoji se od ukupno šest poglavlja. Iza njih su tri dodatka: „Appendix A – Additional Statistical Analyses as Checks on Robustness of Models“ (str. 165.- 170.), „Appendix B – Coding of Pathways According to 27 Possible Combinations“ (str. 171.-172.), „Appendix C – List of the Constitutions with the Most Recurring Pathways“ (str. 173.), a na kraju Popis literature (str. 175.-191.) i Kazalo pojmova (str. 193.-200.). Posvetimo se središnjem dijelu knjige.

U prvome poglavlju „A Call to Pens (Even If Not Mightier than Swords): How Context and Process Prevail over Content in Constitutional Change“ (str. 1.-24.) autori pokazuju kako su se još od samih početaka moderne ustavnosti ustavi često shvaćali kao produkti društvenih elita u kojima do izražaja i ne dolazi prava volja naroda. Za razliku od ovakvog „top-down“ pristupa, autori smatraju da bi model „bottom-up“, koji podrazumijeva veće uključivanje naroda u ustavotvorne procese, mogao rezultirati jačanjem demokracije u konkretnom društvu i državi. Nakon toga autori čitatelju daju na uvid različita dosadašnja istraživanja koja su se bavila međuodnosom konstitucionalizma, demokracije i ustavnih promjena. Zaključuju kako je upravo proces donošenja i stvaranja ustava od velike važnosti te da se kroz prizmu procedure koja je prethodila donošenju ustava može ocijeniti i sam ustav.

U drugom poglavlju „Making the Constituents King: How Constituent Deliberation on New Constitutions Democratizes More than Mere Citizen Participation“ (str. 25.-54.) autori razmatraju na koje načine demokratski samog procesa donošenja novoga ustava utječe na jačanje demokracije u pojedinim državama. Upozoravaju kako je od ključne važnosti da narod već na samom početku bude aktivno uključen u ustavotvorni proces i oblikovanje novoga ustava. Upravo takva inicijalna participacija građana od presudne je važnosti za daljnje jačanje demokracije. Naime, ako izostane rana uključenost građana, onda je od malog značaja za izgradnju demokracije njihovo naknadno uključivanje u ustavotvorni proces putem referendumima ili pak unošenje u sam sadržaj ustava demokratskih

procedura i institucija. Autori i u trećem poglavlju, „Parchment Politics: The Importance of Context and Conditions to the Drafting of Constitutions“ (str. 55.-83.), između ostalog, pokazuju kako se ovaj „iskonski grijeh“ protiv demokracije, koji se ogleda u onemogućavanju građana da od samoga početka sudjeluju u ustavotvornome procesu, naknadno teško može izbrisati odnosno teško je naknadno otkloniti njegove negativne posljedice.

Potom u četvrtom poglavlju „The Logic of “Top-Down” Elite Constitutionalism: How Imposed Processes May (But Usually Do Not) Produce Better Democracy“ (str. 84.-113.) autori izlažu logiku „top-down“ pristupa u stvaranju ustava pri čemu se oslanjaju na istraživanja koja su bila kritična prema modelima ustavotvorstva otvorenijima prema participaciji građana. Peto poglavlje „The Logic of “Bottom-Up” Constitutionalism: How Popular Processes Tilt the Odds in Favor of Democracy“ (str. 114.-142.) bavi se, pak, literaturom u kojoj su se istraživale teme društvenih pokreta, interesnih skupina, populizma, a u svrhu objašnjavanja temelja demokratizirajućeg konstitucionalizma kroz pristup stvaranja ustava „odozdo prema gore“. Glavni rezultat četvrtog i petog poglavlja sastoji se, prema riječima samih autora, u tome da je upravo sam ustavotvorni proces, odnosno njegov oblik i glavne značajke, odlučujući za daljnje učvršćivanje i razvoj demokracije u društvu. Šesto poglavlje „Interest Groups Versus Individual Participation, and the Gap Between Ideal Constitutional Process and Real-World Practices“ (str. 143.-163.) zaključno je poglavlje ove knjige u kojem autori sumiraju zaključke te ukazuju na njihove implikacije u modernim političkim reformama u pojedinim državama.

Povijesno gledano, ustavi su se uvijek smatrali stvarnim produktima elita određenog društva i države ili pak uskog kruga pravnih i drugih stručnjaka. Šira narodna participacija u ustavotvornom procesu rezultat je novije povijesti. Ova knjiga upravo nastoji istražiti povezanost između naroda kao subjekta u čije se ime ustav i donosi te onih koji direktno sudjeluju u tome procesu, a na taj se način zapravo konkretno otkriva u kolikoj mjeri narod doista neposredno sudjeluje u ustavotvornom procesu. Nadalje, autori izlažu i koje su posljedice, kako pristupa „odozgo“, tako i pristupa „odozdo“, u procesu stvaranja ustava po daljnji razvoj demokracije u državi. S obzirom na ustavno-političku zbilju koju odlikuje gotovo neprekidna potraga za idealnim oblicima ustavnog uređenja država, a rezultira time da je stvaranje i donošenje novih ustava uvijek aktualna tema, držimo da će navedeni naslov uvelike pomoći pri razumijevanju cijeloga toga procesa te bi trebao poslužiti kao dobar orijentir svima koji se odluče krenuti na ustavotvorno putovanje.

Vedran Zlatić, mag. iur.